

JEZUS' LEER VAN NON-DUALITEIT

Uitleg van Jezus' woorden in het licht van Advaita Vedanta

Ferit Arav

Zomerlezing 2018, School voor Praktische Filosofie en Spiritualiteit

Samenvattig

Onderscheid tussen dualiteit in de vorm van ik en de wereld als van elkaar onafhankelijke entiteiten en non-dualiteit als de eenheid van alles wat bestaat, vormt de grondslag van vele religies en filosofische leerstelsels. De Christelijke traditie vormt hierop geen uitzondering en in vele uitspraken van Jezus is de essentie van non-dualiteit zoals uitgelegd in Advaita Vedanta duidelijk te herkennen. Dualiteit ontleent zijn bestaan aan de ogenschijnlijke betekenis van woorden terwijl de onderliggende betekenis daarvan naar een ondeelbare werkelijkheid wijst. Zo ook is het verschil tussen wat anderen over Jezus vertellen en wat hij over zichzelf zegt. Aan de hand van enkele passages uit de Evangeliën zal dit verschil worden uitgelegd en op de non-dualistische betekenis van enkele uitspraken van Jezus nader worden ingegaan.

Het begrip non-dualiteit of Advaita Vedanta

Advaita betekent niet-twee, of non-dualiteit. Vedanta staat voor de hoogste kennis. Laten we eerst kijken wat met non-dualiteit wordt bedoeld. Elk zelfstandig naamwoord heeft twee betekenissen: een ogenschijnlijke en een onderliggende. De ogenschijnlijke betekenis van het woord tafel, bv., is dat waar we iets erop kunnen leggen. Hij heeft vele vormen; rond, vierkant, hoog, laag, gelakt enz. maar waaruit ze bestaan is één en dezelfde substantie: bijvoorbeeld hout. De tafel kan niet zonder zijn substantie bestaan.

Omgekeerd, hout kan niet zonder vorm bestaan, het manifesteert zich als een boom, stoel, tafel, huis enz. Vorm en substantie kunnen niet van elkaar gescheiden worden; van het woord tafel is tafel de ogenschijnlijke betekenis en hout de onderliggende betekenis. We kennen objecten aan hun vorm; tafel, stoel, rivier, mens enz. Als we de ogenschijnlijke betekenis van een object kennen, ontgaat ons de onderliggende betekenis, en andersom; als we hout waarnemen ontgaat ons de vorm, of de ogenschijnlijke betekenis.

Hetzelfde geldt ook voor gouden sieraden, ze worden ogenschijnlijk gekend als oorbel, halsband, armband enz. maar zonder goud, hun onderliggende betekenis,

kunnen ze niet bestaan. Zo is de naam van de vorm de ogenschijnlijke betekenis van het woord armband, en goud de onderliggende. De vorm en de naam van de sieraad kan veranderen, maar het goud blijft altijd hetzelfde. Zo ook is water de bestaansgrond van zeeën, golven, rivieren, wolken, regendruppels enz. Al deze verschillende verschijningsvormen zijn niets anders dan water, één en dezelfde substantie.

Ook onze namen en zelfstandig naamwoorden als 'ik' en 'jij' hebben eveneens een ogenschijnlijke betekenis en een onderliggende betekenis. Om met het eerste te beginnen; gedurende de dag gebruiken we het woord 'ik' ontelbare keren. Zoals ik ben een vrouw of man, jong of oud, groot of klein, houd van dit of dat, ben zus of zo, ken angst, verdriet, boosheid, blijdschap, plezier enz. Dit zijn onze ogenschijnlijke kenmerken waarmee wij onszelf, ik, identificeren. Deze kenmerken zijn veranderlijk en ook voorbijgaand. Zo zien we ook anderen.

Nu rijst de vraag; als hout de bestaansgrond (onderliggende betekenis) van (houten) tafels is, goud van sieraden en water van rivieren, regen enz., wat is dan de onderliggende betekenis van woorden 'ik' (of Jan) en 'jij' (of Piet)? Wij kennen immers alleen de ogenschijnlijke betekenis van deze woorden, n.l. ik ben dit en jij bent dat, ik ben zus en jij bent zo. Deze kenmerken zijn slechts veranderlijke en voorbijgaande opleggingen, niet de onveranderlijke bestaansgrond zelf, zoals hout, goud en water. Hoe kunnen we nu de onderliggende betekenis van de woorden 'ik' en 'jij' ontdekken? De onderliggende betekenis van deze woorden kunnen we ontdekken alleen wanneer we voorbij gaan aan hun ogenschijnlijke betekenis. Als we op zoek gaan naar waar de ogenschijnlijke betekenissen, zoals man, vrouw, jong, oud, groot, klein enz. zich in ons voor doen, zullen we ontdekken dat ze uitsluitend als ideeën in het denken bestaan. Dit is een belangrijke ontdekking; want wanneer het denken stil is verdwijnt de ogenschijnlijke verscheidenheid van namen en vormen en ervaren we alleen dat wat aan het bestaan van alles, ik, jij en de wereld ten grondslag ligt; puur gewaarzijn dat ondeelbaar is en alles omvat. De staat van non-dualiteit, ook genoemd als Brahman, het Zelf, de Heer of God (echter niet in die betekenis van iets buiten 'mijzelf'). Een van de grote leraren van Advaita Vedanta, Śrī Vāsiṣṭha zegt: "Wanneer alle mentale bewegingen ophouden ben jij dat wat is".

Dit is de uitleg van de leer van non-dualiteit in een notendop.

Jezus en non-dualiteit

Wat is nu het verband tussen Jezus en de leer van non-dualiteit? Welnu, net als de woorden 'ik' en 'jij' heeft het woord of de naam Jezus eveneens een ogenschijnlijke en een verborgen onderliggende betekenis. De ogenschijnlijke betekenis kennen wij uit wat anderen over hem vertellen, en de onderliggende betekenis wanneer hij zelf over zichzelf spreekt.

De ogenschijnlijke betekenis is de mens Jezus, zoals anderen hem beschrijven, net als u en ik worden beschreven; hij is geboren als de zoon van Maria en Jozef in Bethlehem. Zijn vader was timmerman en hij groeide op in Nazareth. Over zijn kinder- en jeugd jaren is weinig bekend. Als volwassene is hij door Johannes gedoopt, heeft een twaalfstal discipelen om zich heen verzameld en ze onderwezen. Hij heeft ook het gewone volk op bijzondere wijze toegesproken, bijzondere daden zoals genezingen enz. verricht; ten slotte is hij aan het kruis gestorven. Zo kennen we zijn ogenschijnlijke verschijning als mens, beschreven door anderen.

En laten we nu kijken wat de onderliggende betekenis van het woord of naam Jezus is. Zoals gezegd, is dat af te leiden met name uit zijn eigen woorden over zichzelf wanneer wij voorbij gaan aan wat anderen over hem vertellen.

Hij spreekt over zichzelf niet als een persoon. Niet als iemand met uiterlijke kenmerken en die denkt, meningen en verlangens heeft, wereldse doelen nastreeft, pijn en plezier ervaart. Die onderliggende betekenis van het woord Jezus is dat wat ongeboren, eeuwig, onsterfelijk, onveranderlijk, almachtig, alwetend, al-gelukzalig, alomtegenwoordig enz. is. Het is ook de onderliggende betekenis van het woord Ik, de enige ondeelbare werkelijkheid die aan alles ten grondslag ligt, en dat we allen, samen met Jezus delen. Al zijn woorden zijn gericht tot ons met het doel ons onze werkelijkheid als één ondeelbaar bewust-zijn, vrij van gebondenheid en ellende te herinneren. Aan de hand van een aantal passages uit de evangeliën zal dit hier nader worden toegelicht.

Passages uit de evangeliën

Alvorens passages uit de evangeliën te citeren is het gerechtvaardigd ons af te vragen in hoeverre de oorspronkelijkheid hiervan in de vertalingen behouden is gebleven. Het is bekend dat ze niet tijdens het leven van Jezus maar pas veel later op schrift zijn gesteld. Volgens sommigen¹ is er gerechtvaardigde twijfel over de juiste weergave van vele uitspraken en gebeurtenissen. De enige autoriteit die over de juistheid van iets kan beoordelen bevindt zich echter in onszelf: ons eigen onderscheidingsvermogen. De menselijke rede, mits voldoende ontwikkeld, is in staat kaf en koren van elkaar te scheiden. Hierover zegt de grote wijze Vāsiṣṭha: "*Zelfs de woorden van een kleine jongen moeten geaccepteerd worden als ze in overeenstemming met de rede zijn; anders moeten ze worden afgewezen als stro, ook als zijn ze uitgesproken door Brahmā, de schep- per*" (*Yoga Vāsiṣṭha II.18.5*).

Wij zullen ons dus alleen richten op zijn woorden en niet wat over hem gezegd wordt. Zelfs de vraag of hij ooit bestaan heeft zoals over hem ons verteld wordt is niet relevant. Een ander aspect bij het citeren uit de evangeliën is het volgen-

---

¹ Zie bijvoorbeeld Jacob Slavenburg's 'Valsheid in Geschrifte'.

de. De vier evangeliën volgen een tijdlijn van gebeurtenissen, vanaf de geboorte tot het sterven van Jezus maar ze zijn inhoudelijk ongestructureerd. Dit laatste geldt eveneens voor het evangelie van Thomas. We zullen echter hier de passages die inhoudelijk verwant zijn gelijktijdig behandelen.

We zullen nu eerst de kwaliteiten die in de onderliggende betekenis van het woord Jezus - en ook van het woord 'Ik' - besloten zijn, n.l. ongeboren, eeuwig, onsterfelijk, onveranderlijk, almachtig, alwetend, al-gelukzalig, alomtegenwoordig enz. proberen uit zijn eigen woorden te ontdekken. Belangrijk hierbij is dat wij bij het horen van zijn woorden innerlijk stil zijn, vrij van elk vorm van aangeleerde kennis zodat het gezegde vanzelf op spontane wijze in ons herkend wordt en betekenis krijgt zonder tussenkomst van oude ideeën over hem. Volledigheidshalve: de gerefereerde passages zijn ontleend aan de Statenvertaling van de Bijbel.

De onderliggende betekenissen van het woord Jezus

Dat het woord Jezus staat voor dat wat ongeboren en eeuwig is is af te leiden van zijn volgende woorden:

In Johannes 8: 56-58 zegt Hij tegen de Joden:

"Abraham, uw vader, heeft met verheuging verlangd, opdat hij Mijn dag zien zou; en hij heeft Mij gezien, en is verblijd geweest.

De Joden dan zeiden tot Hem: Gij hebt nog geen vijftig jaren, en hebt Gij Abraham gezien?

Jezus zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Eer Abraham was, ben Ik."

Waar kan *Mij* die Abraham gezien heeft betrekking hebben anders dan op het eeuwig? Hij zegt ook *'Eer Abraham was, ben Ik'*; Het 'Ik' waar hij over spreekt is ongeboren, eeuwig en onsterfelijk. Niet het menselijke, ogenschijnlijke, 'ik' die geboren wordt, een tijdje leeft en sterft maar de onderliggende betekenis, de drager van het ogenschijnlijke zoals goud bij sieraden en water bij al zijn verschijningsvormen. En dat onveranderlijke en eeuwige zijn we allen ook, wanneer we onszelf niet identificeren met onze tijdelijke en veranderlijke ogenschijnlijke kenmerken als ik ben dit en dat. De onderliggende betekenis van het woord 'ik' is de sleutel. En hij geeft ons aan hoe wij het individuele ik, het ego, kunnen overstijgen door ons naar de bron van dit 'ik' te richten:

In Johannes 10: 9 staat: *"Ik ben de Deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan, en weide vinden."*

En in Johannes 14: 6: *"Ik ben de Weg, en de Waarheid, en het Leven."*

Hij geeft ons aan dat het woord 'ik' de deur of de weg is die tot de waarheid leidt. Hij wijst hierbij niet naar zichzelf, de mens Jezus maar dat wat diep in het hart

van ons allen als 'Ik' onophoudelijk klopt! De onderliggende betekenis van het woord 'ik'.² De realisatie hiervan is de staat van non-dualiteit waar er geen onderscheid is tussen 'ik' en iets anders.

Hij voegt hieraan toe: *"en Ik ben de Waarheid"*. Welke waarheid? Als we de waarheid kenden zouden wij zijn aanwijzingen niet nodig hebben. Dus als wij naar de betekenis van het woord 'ik' zoeken zullen we de waarheid die daarachter verborgen ligt ontdekken. Dan zal ook de betekenis van het woord *leven*, dat geen tegenstellingen als pijn en plezier, en verdriet en vreugde kent maar een en al gelukzaligheid is zich tonen.

Zijn naam staat ook voor alomtegenwoordigheid: in het Evangelie van Thomas (77) staat:

"Ik ben het licht dat op hen allen rust. Ik ben het Al. Het Al is uit mij gekomen en het Al is tot mij geraakt. Klieft het hout en ik ben dáár. Heft de steen: dáár zult gij mij vinden."

Hij verwoordt de staat van non-dualiteit, er is niets anders dan Mijzelf. Onge-deeld bewustzijn. Ik ben overal en besta eeuwig. Deze woorden dienen om onszelf te herinneren, waar dan ook en elk moment hebben we de mogelijkheid onszelf te herinneren, binnenin, in het hart, en deze alomtegenwoordigheid als puur gewaarzijn te ervaren. Innerlijk stil, voorbij alle gedoe van het denken over mijzelf als een persoon en de wereld. Hij nodigt ons voortdurend uit onze aandacht naar binnen, naar onze ware Ik te richten.

Zijn naam staat ook voor al-gelukzaligheid. In Johannes 6: 35 staat:

"Ik ben het Brood des levens; die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten."

Een soortgelijke passage staat ook in Johannes 4:13-14. Hij heeft een gesprek met een vrouw bij een waterbron en zegt tegen haar:

"Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten; Maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten. Het zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven."

Water staat hier voor geluk. Wij allen streven voortdurend naar geluk want geluk is onze vergeten ware aard. In dualiteit ervaren wij geluk kortstondig als onze verlangens uitkomen, en dan gaan we weer op zoek naar wat ons geluk zal ver-

---

² Ook de leer van non-dualiteit van andere grote leraren als Śaṅkara en Ramaṇa Maharṣi is gebaseerd op onderzoek naar de betekenis van het woord 'ik'. Zie de tekst van mijn lezing "Śaṅkara's leer van non-dualiteit" op www.arav.live en diverse werken betreffende Śrī Ramaṇa Maharṣi.

schaffen of proberen we te vermijden wat ons geluk in de weg staat. Maar als we ons bevrijden van identificatie met onze ogenschijnlijke identiteit, en diep in ons hart duiken, ons Zelf, of in het Koninkrijk Gods, is er eeuwige gelukzaligheid.

In Lukas 17:20, 21 zegt hij: *"Het Koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat. En men zal niet zeggen: Ziet hier, of ziet daar, want, ziet, het Koninkrijk Gods is binnen ulieden."*

We misleiden ons als we Hem buiten ons zoeken.

Een dergelijke uitspraak staat ook in de Bhagavad Gītā (X.20):
"Ik ben het Zelf, tronend in het hart van alle schepselen".

Om dat gewaar te zijn moeten we echter afstand nemen van identificatie met het ogenschijnlijke, wat we denken te zijn, en de dualiteit van ik en jij, ik als een individu en de wereld achter ons laten en de werkelijkheid diep in ons hart ontdekken en blijvend gewaar zijn.

Dat Jezus voor de enige werkelijkheid binnen ons staat was al in vroege christendom bekend. Zie hiervoor de tekst van een gezang uit de 15de eeuw *'Ubi est modo Ihesus'*, in de bijlage.

Jezus in ons: de ultieme keus

Onze aandacht naar binnen richten, naar het Hart waar onze werkelijkheid huist, impliceert dat we van onze ogenschijnlijke identiteit afstand moeten nemen.

Hierover staat in Mattheüs 16: 24, 25:

Toen zeide Jezus tot Zijn discipelen: "Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij.

Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal, om Mijnentwil, die zal hetzelfde vinden."

Duidelijker kan het niet. Over het verliezen van welk leven heeft Hij? Over ons ogenschijnlijke bestaan, zoals 'ik ben dit en ik ben dat'. Zonder het opgeven van ons geloof dat we een veranderlijke en sterfelijke individu zijn, en met het rechtvaardigen van al onze gehechtheden en meningen, kunnen we niet tot Hem komen en zijn gelijke worden. Want Hij is in ons allen en staat voor ons bestaansgrond; ondeelbaar, eeuwig, het waarachtige leven, vol gelukzaligheid.

Hij nodigt ons voortdurend uit om tot Hem te komen, klopt voortdurend aan onze deur maar wij geven doorgaans niet thuis. In Mattheüs 8: 21, 22 staat:

"En een ander uit Zijn discipelen zeide tot Hem: Heere! laat mij toe, dat ik eerst heenga, en mijn vader begrave.

Doch Jezus zeide tot hem: Volg Mij, en laat de doden hun doden begraven."

Hier worden we voor de keus gesteld, de keuze van het wereldse leven of Hem, die diep in ons hart woont en onze werkelijkheid is, te volgen.

Dat de wereld als iets buiten mij niets meer dan een illusie is is ook uit de volgende uitspraak in het evangelie van Thomas (56) af te leiden.

"Wie de wereld heeft gekend heeft een lijk gevonden en wie een lijk heeft gevonden de wereld is hem niet waardig."

Deze keuzemogelijkheid laat Jezus ons zien door het verhaal van Martha en Maria in Lukas 10:

"38 En het geschiedde, als zij reisden, dat Hij kwam in een vlek; en een zekere vrouw, met name Martha, ontving Hem in haar huis.

39 En deze had een zuster, genaamd Maria, welke ook, zittende aan de voeten van Jezus, Zijn woord hoorde.

40 Doch Martha was zeer bezig met veel dienens, en daarbij komende, zeide zij: Heere, trekt Gij U dat niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen? Zeg dan haar, dat zij mij helpe.

41 En Jezus, antwoordende, zeide tot haar: Martha, Martha, gij bekommert en ontrust u over vele dingen;

42 Maar een ding is nodig; doch Maria heeft het goede deel uitgekozen, hetwelk van haar niet zal weggenomen worden."

In dit verhaal staat Martha voor de wereldse mens, in dualiteit, voortdurend aangedreven door zijn impulsen en neigingen terwijl Maria afstand heeft gedaan van de wereldse, en innerlijk stil bleef en naar haar hart luisterde ("*aan de voeten van Jezus Zijn woord hoorde*").

Over deze keuze zegt Hij verder dat zolang we geen afstand doen van onze persoonlijke identiteit en alles wat we geloven te zijn opgeven, en zoals een kind worden, kunnen we onze werkelijkheid niet realiseren.

Hierover zegt hij in Matthéüs 18: 3, 4:

"En zeide: Voorwaar zeg Ik u: Indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.

Zo wie dan zichzelf zal vernederen, gelijk dit kindeken, deze is de meeste in het Koninkrijk der hemelen."

Ook in Thomas 22 geeft hij een voor iedereen herkenbaar voorbeeld van de staat van non-dualiteit: kleine kinderen in wie afgescheidenheid zich nog niet heeft verankerd.

"Jezus zag kleine kinderen die gezoogd werden. Hij zei tot zijn discipelen: Deze zuigende kleintjes zijn te vergelijken met hen die naar het Rijk gaan. Ze zeiden hem: Indien we dus klein zijn, zullen wij dan het Rijk binnengaan? Jezus zei hun: Als ge van twee één zult maken en het binnenste als het buitenste en het buitenste

als het binnenste en het bovenste als het onderste om het mannelijke en het vrouwelijke tot één te maken opdat het mannelijke niet mannelijk blijve en het vrouwelijke niet vrouwelijk, als ge ogen zult maken in plaats van een oog en een hand in plaats van een hand en een voet in plaats van een voet een beeld in plaats van een beeld, dan zult gij het Rijk binnegaan."

Ook hier spoort Jezus ons aan om weer kind te worden in de betekenis van onverdeeld zijn en de dualiteit, de tweehed, te overstijgen. Hoe we dat kunnen realiseren? De weg daarnaar toe is heel eenvoudig: door innerlijk stil te zijn, want al het ogenschijnlijke, dat veranderlijk en voorbijgaand is en die wij als onszelf beschouwen, is het product van het illusoire denken. Als we slechts één moment stil kunnen zijn zullen we diep in onszelf, in het Hart, onze werkelijkheid, de onderliggende betekenis van het woord Jezus, gewaar zijn.

Kunnen we ons veranderen? Als we innerlijk stil kunnen zijn zijn we dat wat er altijd is, vrij van het ogenschijnlijke. Elk moment hebben we de keuze: of ons te identificeren met het ogenschijnlijke, wat we denken te zijn en ons laten leiden door onze gewoontes en meningen, of onszelf te herinneren en innerlijk stil zijn in het pure gewaar zijn van onszelf en daarin verblijven.

Een prachtige gelijkenis over deze keuze dat verlossing zelfs voor de meest zondige mens mogelijk is is te vinden in Lukas 7 in het verhaal waarin Jezus door een zondares gezalfd werd.

*"36 En een der bad Hem, dat Hij met hem ate; en ingegaan zijnde in des Fari-
zeeërs huis, zat Hij aan.*

*37 En ziet, een vrouw in de stad, welke een zondares was, verstaande, dat Hij in
des farizeeërs huis aanzat, bracht een albasten fles met zalf.*

*38 En staande achter Zijn voeten, wenende, begon zij Zijn voeten nat te maken
met tranen, en zij droogde ze af met het haar van haar hoofd, en kuste Zijn voe-
ten, en zalfde ze met de zalf.*

*39 En de farizeër, die Hem genood had, [zulks] ziende, sprak bij zichzelf,
zeggende: Deze, indien Hij een profeet ware, zou wel weten, wat een hoedanige
vrouw deze is, die Hem aanraakt; want zij is een zondares.*

*40 En Jezus antwoordende, zeide tot hem: Simon! Ik heb u wat te zeggen. En hij
sprak: Meester! zeg het.*

*41 [Jezus] [zeide]: Een zeker schuldhoe had twee schuldenaars; de een was
schuldig vijfhonderd penningen, en de andere vijftig;*

*42 En als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan,
wie van dezen zal hem meer liefhebben?*

*43 En Simon, antwoordende, zeide: Ik acht, dat hij het [is], dien hij het meeste
kwijtgescholden heeft. En Hij zeide tot hem: Gij hebt recht geoordeeld.*

*44 En Hij, Zich omkerende naar de vrouw, zeide tot Simon: Ziet gij deze vrouw?
Ik ben in uw huis gekomen; water hebt gij niet tot Mijn voeten gegeven; maar*

deze heeft Mijn voeten met tranen nat gemaakt, en met het haar van haar hoofd afgedroogd.

45 Gij hebt Mij geen kus gegeven; maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten Mijn voeten te kussen.

46 Met olie hebt gij Mijn hoofd niet gezalfd; maar deze heeft Mijn voeten met zelf gezalfd.

47 Daarom zeg Ik u: Haar zonden zijn [haar] vergeven, die vele waren; want zij heeft veel liefgehad; maar dien weinig vergeven wordt, die heeft weinig lief.

48 En Hij zeide tot haar: Uw zonden zijn [u] vergeven.

49 En die mede aanzaten, begonnen te zeggen bij zichzelf: Wie is Deze, Die ook de zonden vergeeft?

50 Maar Hij zeide tot de vrouw: Uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede."

In 37 en 38 staat de zondige vrouw voor diegene die ontwaakt is uit de droom van dualiteit, bestaat er immers een grotere zonde dan je ware aard te vergeten? Haar handelingen zoals het nat maken en drogen van Zijn voeten en zalven staan voor het afstand doen van het verleden en onvoorwaardelijke overgave aan ons werkelijke Zelf, dat gepaard gaat met tranen van vreugde.

Uit de passage over de twee schuldenaren zou af kunnen worden geleid dat bij de realisatie van wat men werkelijk is, of de staat van non-dualiteit, hoe groter de onwetendheid des te groot is de hiermee gepaard gaande vreugde.

Nogmaals, waar staat deze zondares voor? Jezus spreekt tot ons, en elk woord van hem betekent een boodschap voor ons. Deze zondige vrouw staat voor elk van ons die zijn ondeelbare, onvergankelijke en gelukzalige aard heeft vergeten en zijn geluk in de wereld zoekt. Uiteindelijk moe geworden door deze uitzichtloze elkaar volgende levens zoekt de mens dan naar de betekenis van zijn menselijk bestaan. Dat zoeken brengt hem naar binnen en beseft dat alleen door de totale overgave van het ogenschijnlijke, wat hij altijd voor zichzelf heeft gehouden, kan hij zijn ware identiteit herkrijgen. Deze totale overgave aan het opperste, dat in ons allen woont, wordt in dit verhaal gesymboliseerd door de handelingen in de vorm met tranen nat maken en met het haar van haar hoofd afdrogen, kussen en zalven van zijn voeten. De ultieme overgave, of onvoorwaardelijk afstand doen van het verleden, wat gepaard gaat met vreugde tranen.

In zijn afsluitende woorden tegen de farizeeër maakt Jezus het onderscheid tussen uiterlijk vertoon en volledige overgave duidelijk.

Waar richten we ons op; op het ogenschijnlijke dat werelds, veranderlijk en voorbijgaand is met alle gevolgen van dien zoals afwisselend pijn en plezier, vreugde en verdriet, of, aan het eeuwige, onveranderlijke, altijd gelukzalige dat in ons hart woont en door hem wordt gesymboliseerd.

Hij zegt in Matthéüs 6:

"24 Niemand kan twee heren dienen; want of hij zal den enen haten en den anderen liefhebben, of hij zal den enen aanhangen en den anderen verachten; gij kunt niet God dienen en den Mammon."

We hebben op elk moment de keuze; of toegeven aan onze gehechtheden en het geluk in de wereld zoeken en eindelijk de gevolgen daarvan dragen, of de wereld los laten en in de innerlijke werkelijkheid verblijven. Maar hoe moeilijk is het niet van ons gehechtheden afstand te nemen.

Hij vervolgt:

"25 Daarom zeg Ik u: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten, en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleden zult; is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding?"

33 Maar zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden."

"Zijt niet bezorgd voor uw leven": laat dus alle gehechtheden los, gebondenheid aan familie en vrienden maar ook angsten en boosheid jegens wat je als vijanden beschouw. Dat betekent niet afwijzing, want ook afwijzing is een vorm van gehechtheid. *"Maar zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden."* Laat alles los en richt je naar binnen waar het eeuwige en onveranderlijke je eigen gewaarzijn is. Zo wordt de dualiteit ontstegen waar alles als één wordt gekend en ervaren; Ik ben alles, wat in dualiteit familie, vriend en vijand was ben Ik allen, zonder onderscheid, dat alles in onvoorwaardelijke liefde verbindt.

Wat *Zijn gerechtigheid* betreft; in het koninkrijk Gods gelden andere wetten dan die van de wereld, *"Uw wil boven mijn wil."*

We kunnen dit elk moment in praktijk te brengen door innerlijk stil te zijn, ophouden met gedachten en onze aandacht naar binnen, op het Hart te richten, waar alleen de ervaring van puur gewaarzijn is. In Yoga Vāsiṣṭha staat: *"Als je het denken opgeeft zul je hier en nu de eenheid met alles bereiken"*³. Dan zullen de Bijbelse woorden, die de hoogste kennis van non-dualiteit verwoorden, herkend worden: *"Wees stil, en weet dat ik God ben,"*

Alle andere wegen tot Hem te komen, zoals rituelen, bidden, vasten en aalmoezen geven, betekenen slechts voorbereidend werk.

"Thomas 104. Ze zeiden hem: Kom, laten we vandaag bidden en vasten. Jezus zei: Welke zonde heb ik dan begaan of waardoor ben ik overwonnen? Maar als de bruidegom het bruidsvertrek verlaat dan is het tijd om te vasten en te bidden!"

---

³ De Hoogste Yoga p. 45

Wat is hier de betekenis van bruidsvertrek? In het bruidsvertrek worden de bruid en de bruidgom herenigd, ze zijn dan één, met andere woorden Ik en de Vader. Wie is er dan nog om te vasten en te bidden? Het doel is immers verwezenlijkt. Wanneer het 'ik' zich echter van deze eenheid afscheidt is er pas sprake van *'zonde of overwonnen worden door dualiteit'*,

En het zijn de éénlingen, zij die tweehed zijn overstegen, zoals verwoord in Thomas 22 eerder en in 49, die in het bruidsvertrek zullen terugkeren:

Thomas 75. *"Jezus heeft gezegd: Er zijn er velen die bij de deur staan maar het zijn de éénlingen die het bruidsvertrek zullen binnengaan."*

Thomas 49. *"Jezus heeft gezegd: Zalig zijt gij, éénlingen, uitverkorenen, omdat gij het Rijk zult vinden. Daar gij gesproten zijt uit Hem zult gij er terugkeren."*

Slotwoord

Laten we op houden om Jezus als een persoon buiten ons te beschouwen. De enige manier om Hem te kennen is onze aandacht af te wenden van al onze gedachten over de wereld en ons innerlijk stil gewaar zijn van wat altijd bestaat en onveranderlijk is en zich als Ik Ben laat kennen. Dat is waar het woord Jezus voor staat. Onze werkelijkheid, ongeboren, onsterfelijk, eeuwig, onveranderlijk en gelukkig. Dit is niet in strijd met de cultuur, gewoontes, taal, gedrageregels en de religie van de samenleving waarin de mens is grootgebracht. Zij die in een christelijke omgeving zijn grootgebracht hebben een Christus figuur uit het verleden in hun verbeelding die wijs en liefdevol was. Jezus nodigt ons echter dit te overstijgen en de Jezus die nu in ons is, onze werkelijkheid, te ontdekken.

Thomas 2 staat: Jezus heeft gezegd: *hij die zoekt niet ophoude met zoeken tot hij gevonden heeft en als hij gevonden zal hebben zal hij verbijsterd zijn en verbijsterd zijnde zal hij in verwondering opgaan en hij zal heersen over het Al.*

Het Christus beginsel staat voor het ontwaken uit de droom van dualiteit, of het ogenschijnlijke. Er is slechts één ondeelbare werkelijkheid in ons allen dat alles omvat; Ik ben het Al!

* * *

Bijlage

UBI EST MODO IHESUS

Waar is Jezus nu, waar Maria waar Agnes en Cecilia waar de engelen en al Gods heiligen?

Zij leven gelukkig in de hemel, ze verheugen zich en zingen onophoudelijk Gods lof.

Waarover denk je en wat zwerf je nu rond?

Hoor, ijdel en onevenwichtig mens, het is niet buiten je, wat je zoekt is binnenin je!

Houdt toch op buiten te zoeken en ga terug naar binnen, als je Christus wilt vinden.

Verschaf hem een onderkomen een onderkomen in je hart, dat is immers de plaats waar Christus wordt genoten.

Sluit het lawaai uit van de wereld, het vlees en de duivel, blijf in stilte en verstrengel je woorden met de Heer.

O, wat voor devotie, ook hoeveel zoetheid wordt de ziel gegeven wanneer zij innerlijk wordt bezocht.

O, hoe goed gaat het degene, aan wie Christus zo nabij is maar hoe verblijdend zal het zijn wanneer het volmaakte is gekomen.

Draag, draag mij met u Heer, weg uit net huis der ketenen. Kom, kom met mij mee, vandaag, zult gij tot bruid gekroond worden.

Amen